MAŁOPOLSKA

FUNDACJA GOSPODARKI I ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

Scenariusz warsztatów

Pieniądze, własność, bogactwo

w perspektywie społeczno-ekonomicznej

Oczy Szeroko Otwarte - projekt warsztatów dydaktycznych dla uczniów krakowskich szkół podstawowych o tematyce społeczno-ekonomicznej
Działanie finansowane w ramach zadań publicznych Województwa Małopolskiego w obszarze nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania w 2018 r. pn. *Naukowe Inspiracje – Ciekawe i Kreatywne*

Scenariusz warsztatów: Pieniądze, własność, bogactwo
w perspektywie społeczno-ekonomicznej

Czas zajęć : **1 godzina lekcyjna** (45 minut)

Ogólny cel zajęć:

Celem zajęć jest przedstawienie podstawowych pojęć ekonomicznych mających istotne znaczenie dla przebiegu procesów społecznych. *Pieniądze*, *własność*, *bogactwo*, to trzy zagadnienia powiązane ze sobą – stąd połączenie ich w ramach jednych warsztatów. Celem warsztatów jest pokazanie zasadniczych elementów tych pojęć i roli odgrywanej przez te zjawiska w procesach gospodarczych i społecznych.

Cele szczegółowe:

Realizacja szczegółowych celów rozpatrywana jest na trzech płaszczyznach (1) Wiedza; (2) Umiejętności; (3) Kompetencje społeczne.

Wiedza:

Uczeń:
- wie jakie są rodzaje i funkcje pieniądza,
- rozumie czym jest bogactwo i rozumie różne ujęcia pojęcia *„bogactwo”*, szczególnie wymiar niematerialny,
- zna genezę powstania pieniądza,
- wie jak zdefiniować własność,
- rozumie pojęcie waluty i wartości.

Umiejętności:

Uczeń:
- potrafi wskazać znaczenie pieniędzy w gospodarce, w życiu społecznym, indywidualnym,
- potrafi opisać ewolucję środków płatniczych na przestrzeni lat,
- potrafi wskazać różnicę między MIEĆ i BYĆ.
- potrafi znaleźć argumenty, które wynikają z oceny postawy „być” i postawy „mieć”.
- potrafi wartościować oba typy postaw.
- potrafi zadawać ogólne i szczegółowe pytania na podstawie przerobionego materiału.

Kompetencje społeczne:

- umiejętność pracy w grupie,
- umiejętność udziału w dyskusji,
- umiejętność tworzenia map myśli,
- umiejętność zadawania pytań.

Stosowane metody dydaktyczne:

- mini wykład,
- praca w grupach,
- dyskusja ogólna,
- tworzenie mapy myśli
- projektowanie przestrzeni tematycznej

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie

– rola pieniądza, skojarzenia z pojęciem

2. Definiujemy pieniądz jako środek wymiany

– używany do płacenia za dobra i usługi. Wyjaśniamy, że wiele krajów ma swoje własne pieniądze/waluty (prosimy grupę o wymienienie krajów i nazw używanych tam pieniędzy). Pytamy też o to, w których krajach płaci się dolarami, w których przy pomocy euro. Czy to dobrze, że w wielu krajach płaci się tymi samymi pieniędzmi?

Wyjaśniamy pojęcie wymiany, płacenia i ceny.

Pytania: Jakie mogą być problemy jeśli chcemy wymienić z kimś jedną rzecz (usługę) na inną? Czy wymianą rządzą jakieś prawa, zasady?

Pytanie: Czy płacenie zawsze odbywa się (odbywało się) za pomocą pieniędzy?

Pytanie: czy łatwo jest określić cenę? Od czego zależy czy cena jest wyższa czy niższa? Jakie znaczenie mają różne uwarunkowania? Czy ta sama rzecz może mieć różną cenę?

Pytamy o przykład takiej sytuacji.

3. Wyjaśniamy skąd się wzięły pieniądze

Dlaczego na pewnym etapie rozwoju okazały się niezbędne.

W kulturach pierwotnych, zbieracko-łowieckich nie używano pieniądza. Wymiany dokonywano bezpośrednio metodą: rzecz za rzecz; usługa za usługę; rzecz za usługę itd. w ten sposób wprowadzamy pojęcie „*wymiana barterowa*".

Pytanie: czy *wymiana barterowa* to dobry pomysł?
Jakie mogą się tu pojawić problemy?

W miarę rozwoju cywilizacyjnego, wzrostu potrzeb, wymiana barterowa stawała się coraz trudniejsza. Coraz trudniej było dojść do porozumienia w kwestii wartości wymienianych rzeczy (i usług też). Produkty były coraz bardziej złożone, wielu ludzi brało udział w ich wytwarzaniu, potrzebne były szczególne umiejętności (kwalifikacje), żeby je wytworzyć.
Zastanawiając się jak porównać ze sobą różne przedmioty ludzie szukali jakiejś wspólnej miary. I tak powstawał system PŁACIDEŁ (pośredników wymiany) - mogła to być sól, zboże futra, muszle, kawałki płótna, pręty metalu (sprawdzanie kreatywności uczniów – jakie przedmioty mogły stać się Płacidłami). Z czasem z tych płacideł pozostawały tylko te, które najłatwiej było przechować, przenosić, dzielić – czyli głownie kawałki, pręty sztabki metali (żelaza, srebra, złota, miedzi).

Wraz z rozwojem handlu, rzemiosła pieniądze produkowane z metalu upowszechniały się coraz bardziej. Od kiedy pieniądze powstały ich produkcja musiała być ściśle kontrolowana. Inaczej nie miałyby wartości. Dawno temu, o tym ile pieniędzy się produkuje i ile jest w obiegu, decydował władca, taki przywilej miały też niektóre miasta. A dzisiaj tym zajmuje się bank centralny.

4. Wprowadzamy pojęcie pieniądza bezgotówkowego

– Współcześnie znaczna część pieniądza ma charakter elektroniczny, ale żeby użyć np. karty musimy mieć pokrycie takiej sumy w rachunku bankowym.

Przebieg zajęć: (c.d.)

5. Wprowadzamy pojęcie „Bogactwo"

Bogactwo (*majątek*, *skarb*) - całkowita wartość posiadanych pieniędzy, dóbr materialnych i innych wartości posiadanych przez daną osobę, rodzinę.
Inne znaczenia słowa bogactwo, np. „bogactwo ducha", „bogactwo języka" „bogactwo formy" – czy te określenia mają ze sobą coś wspólnego?

Projekcja Bajki o królu Midasie – Po obejrzeniu filmu pytamy: czego uczy nas ta historia?

6. Definiowanie pojęcia „Własność"

Władza jaką można mieć nad rzeczami materialnymi i wytworami niematerialnymi. Władza ta obejmuje użytkowanie i dysponowanie, prawo do przetworzenia, zużycia, zniszczenia.
Rodzaje własności – *prywatna*, *państwowa*.

Własność prywatna: rzeczy (dobra), które należą do konkretnej osoby.
Prosimy dzieci o wymienienie przykładów.

Znaczenie własności prywatnej: od najdawniejszych czasów potępiano kradzież (przynajmniej w odniesieniu do własnej grupy), z czego wynika, że szanowano PRAWO WŁASNOŚCI.

Własność państwowa: państwo jest właścicielem środków produkcji i przedmiotów potrzebnych do wykonywania jego ustrojowych funkcji takich jak: obrona kraju, bezpieczeństwo obywateli, administracja, szkolnictwo (co jeszcze? – pytania na kreatywność). Państwo jest właścicielem ziemi, lasów, surowców, fabryk, banków, wodociągów, więzień, przedsiębiorstw, kolei, poczty, szpitali, szkół (Czy to dobrze, że są rzeczy, które należą do Państwa?).

7. Dyskusja ogólna:

Pieniądz jest miarą wartości jakiegoś dobra lub usługi, ale wprowadzamy pytania i tworzymy wątpliwości po to, aby rozpocząć dyskusję o wartości człowieka w przeliczeniu na pieniądze oraz o wartości niematerialnej, trudności wyceny dóbr niematerialnych, czy bogactwo niesie za sobą negatywne skutki, o granicach własności itd. Realizujemy to poprzez pytania:

Czy wszystko da się wyliczyć w pieniądzach? Czy o człowieku możemy powiedzieć, że jest wart np. milion dolarów? Czego nie da się kupić za pieniądze? Dlaczego ludzie chcą być bogaci? Czy dążenie do posiadania i bogactwa niesie ze sobą jakieś zagrożenia? Czy wszystko może być czyjąś własnością? Czy, jeśli coś jest naszą własnością, to możemy dowolnie tym rozporządzać? Czy wszystko co chcemy mieć jest nam naprawdę potrzebne?

Podsumowanie dyskusji (zapis na flipcharcie najważniejszych wniosków).

8. Przysłowia o własności, pieniądzach i bogactwie

Praca w grupach nad interpretacją przysłów

- to nie bogaty posiada majątek, lecz majątek posiada jego
- mądry jest nie ten, który się martwi z powodu niedostatku, lecz ten, który się cieszy z tego co ma
- wielkim bogactwem dla człowieka jest życie oszczędne
- nie wszystko złoto co się świeci
- pieniądz to dobry sługa, ale zły przewodnik

Pomoce dydaktyczne:

Projektor do wyświetlana prezentacji multimedialnej, Kartki, kredki, lista przysłów, karta walut, flipchart

Metodyka ćwiczeń

Wykorzystana metoda to **Odwrócona lekcja**.

Uczniowie zostali podzielnie na 3 grupy, każda z grup przygotowywała pytania do eksperta. Uczniowie tworzyli pytania indywidualnie, a następnie podczas rozmów z resztą grupy oraz moderatorem ustalali, które pytania są celowe i rzeczowe.

Następnie wybierali spośród własnych pytań 2 najważniejsze, które zadawali ekspertowi podczas warsztatów.

Każda z grup miała własną sesję pytań zorganizowana w wyznaczonej do tego przestrzeni klasy. Ekspert odpowiadał na pytania po kolei.

Po zadaniu wszystkich pytań następowała zmiana grupy i sesja pytań do eksperta rozpoczynała się od początku.

Koniec warsztatów stanowiło podsumowanie treści merytorycznej pytań i grupowanie obszarów zainteresowań uczniów.